

PAPER DETAILS

TITLE: Avrupa Birliği İklim Politikaları ve Karar Almada Oyun Teorisi Yaklaşımı.

AUTHORS: Mehmet Özel Selim KILIÇ

PAGES: 49-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/184952>

AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARI VE KARAR ALMADA OYUN TEORİSİ YAKLAŞIMI

Mehmet ÖZEL*

Selim KILIÇ*

ÖZET

Dünyamız sanayileşme sonrası toplumsal bir gerçeklik olarak ortaya çıkan çevre sorunlarıyla karşı karşıyadır. Çevre sorunları arasında bugün dünyayı tehdit eden en önemli gelişmelerden birisi, kuşkusuz küresel ısınma ve buna bağlı olarak ortaya çıkan iklim değişikliğidir. Küresel ısınma ve iklim değişikliği yönündeki verilerin güçlü bir şekilde ortaya konmasından bu yana, bu tür bir felaketin boyutları ve buna yönelik alınması gereken önlemler tartışılmaktadır. Küresel bir sorunun, ancak küresel çapta işbirliği ile çözülebileceği anlayışından hareketle, Avrupa Birliği'nin hem birlik içinde hem de dünya genelinde bu konuda önemli girişimleri bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nin, başta emisyon gazlarının sınırlandırılması yönündeki çabaları, onu ekonomik, kültürel ve siyasal liderliği ile birlikte, çevre sorunlarının çözümünde de dünyada çapında öncü bir konuma getirmiştir. Çevre sorunlarının ortaya çıkmasında ve bugünkü boyutlara ulaşmasında sorumluluklarının bilincinde gözüken Avrupa Birliği'nin, kendi kurumları aracılığıyla sorunlara çözüm aramaktadır. Ancak, bu kurumların çalışmasında ve karar almasında, bir yandan üye devletlerin çıkarları diğer yandan artan çevre sorunları, zaman zaman tereddütler yaşanmasına ve karar mekanizmalarının tıkanmasına neden olmaktadır. Bu çalışma, AB'nin iklim sorunları çerçevesindeki çabalarını ve hukuksal düzenlemelerini incelemektedir.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Birliği, küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre sorunları

EUROPEAN UNION CLIMATE POLICIES AND GAME THEORY APPROACH IN DECISION MAKING

ABSTRACT

The world faces with many environmental problems that have occurred as social phenomena after industrialisation. Changes in the world climate that occur as the result of the global warming are the most important environmental issues among others. Today the negative impacts of the global warming and climate change are generally recognised and the possible solutions for them are considered and discussed. In this context the EU takes initiatives about this matter both for the EU and for the world based on the believe that global problems could be solved only with the measures taken at the global level. Thus the EU seems to be aware of its responsibilities for the environmental problems and seeks solutions for them. However, the increasing density and complexity of environmental problems, and the priority given their interests over environmental issues by individual member states cause difficulties in decision-making processes. This paper considers the activities and legal arrangements of the EU about climate issues.

Key Words: European Union, global warming, climate change, environmental

GİRİŞ

Günümüz toplumlarının temel ha fazla üretmek olduğu söylenebi çabası, diğer yanda özel işletmele Ayrıca bilimsel ve teknolojik alan etmektedir. Her şeyden önce “doğ biçiminde özetlenebilecek bilimsel kaynak açısından bir yaklaşımın, alınmamıştır. 20. yüzyılda dünya karşı karşıya kalması, canlılarda to sürükleyen sosyal, ekonomik ve kü başta iklim değişikliği ve küresel r konusu ekonomik ve kültürel ilişki

Sermayenin ulusal sınırları as ile küresel düzeyde çevre kirliliğinin bir paralellik söz konusudur. Geni ısınma ile iklim değişikliğinin, dü bunlara ilişkin sorunların da küre güçlendirmektedir (Kaplan, 1997: rupa Birliği gibi oluşumların ortaya

Avrupa Birliği, her ne kadar diğer devletlerarası oluşumlardan sel ısınma ve iklim sorunlarının çöz lerden biri olarak kabul ettirmiştir. ten böyle bir davranış beklenmesi ması nedeniyle, Birliğin çevre ve il lar içerisinde bulunduğu, çevre sor gibi zorluklarla karşılaştığı bütün çekten, Avrupa Birliği'nin kurulu iyleşmenin sağlanması, milliyetçili dört temelin bulunduğu görülmekte lar arasında belirtilen “güvenlik” k sorunlarını da içerdiği rahatlıkla sö ması gereğinin temelinde Birlik a rilmesi” hedefinin olduğu söyleneb

Bunun doğal bir sonucu olara birliği zorunlu hale gelmiştir. Avru alanında uygulanmak üzere iklim p ka geliştirme sürecinde karar alın çerçevesinde şunlar söylenebilir: A şık karar alma yöntemleri AB'nin yapısı farklıdır ve bu farklılığın, or ileri geldiği söylenebilir. Bu farklı yansıyabilmektedir. Bu nedenle, ö devletin temsilcisini, kendi ülkesel

* Yrd.Doç.Dr. , Niğde Üni. İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi B1.

Bu çalışma, Birliğin iklim politikaları, buna ilişkin karar alma süreçleri ve karar almada bir yaklaşım olarak “*oyun teorisi*” konularını ele almaktadır.

1. İKLİM DEĞİŞİMLERİ VE ULUSLAR ARASI İŞBİRLİĞİ

Günümüzde çevre sorunları, dünya toplumlarının temel sorunlarından biridir. Küresel ısınma bu sorunlar içerisinde her geçen gün daha çok öne çıkan konuların başında gelmektedir. Küresel ısınma, 1980’li yıllardan bu yana dünyanın gündeminde olan ve üzerine birçok senaryolar ve modeller üretilen bir konudur. Ancak bütün bu çabalara karşı sorunun çözümünde nasıl bir yol izleneceğine ilişkin kimi belirsizlikler yaşanmaktadır (Erlat, 2002: 44). Oysa küresel ısınma nedeniyle, başta iklim* değişikliği olmak üzere, dünyanın ciddi bir tehdit altında olduğu bugün artık genel kabul görmüş bir olgudur.

İklim değişikliğini tanımlamada iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. *Birinci yaklaşıma* göre, iklim değişikliği karşılaştırılabilir bir zaman periyodunda gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı bir biçimde atmosferin bileşenlerini bozan insan etkinliklerinin sonucunda oluşan bir değişiklik şeklinde tanımlanmaktadır. *İkinci yaklaşım* ise, fiziksel nedeni ya da istatistiksel niteliği göz önünde tutularak aynı alanda değişik prensipler için hesaplanan uzun süreli iklim istatistikleri arasındaki farkları ve iklimdeki tüm öteki süresizlik tiplerini kapsayan değişiklikler şeklinde tanımlanmaktadır (Türkeş, 2003). Bu iki yaklaşımı dikkate alarak, iklim değişikliği, nedeni ne olursa olsun, iklim koşullarındaki büyük ölçekli ve önemli yerel etkileri bulunan uzun süreli ve yavaş değişiklikler biçiminde tanımlanabilir.

İklim sistemi için önemli etkenlerin başında sera etkisi gelmektedir. Sera etkisi, atmosferdeki bazı gazların yardımıyla, kısa ve orta boy ışık dalgalarını ısı olarak soğurulan uzun ışık dalgalarına dönüştürmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Atmosferdeki gazların yaptığı söz konusu bu dönüşüm sonucu dünyanın sıcaklığı bugünkü yaşanabilir seviyede kalmaktadır (Robert, 2000: 109). Diğer bir ifade ile sera etkisi zaten doğal bir oluşumdur; ancak doğal olmayan atmosferdeki gazların eskisinden daha çok ısıyı tutmaya başlamasıdır. Ortaya çıkan bu küresel ısınma olayında yaklaşık %60'lık bir payla CO₂ gazı önde gelmektedir. Bunun yanı sıra atmosferde artan su buharı ve metan da küresel ısınmada öne çıkan diğer önemli etkenlerdendir (Jörger, 1998: 144).

Sanayi Devriminden bu yana sera gazlarında sürekli artış gözlemlendiği ve bu artışın, yeryüzünün uzun dalgalı ışıma yoluyla soğuma etkinliğini zayıflatarak küresel sıcaklık artışına yol açtığı belirtilmektedir. İnsan faaliyetlerinin bir sonucu ortaya çıkan sera etkisinin büyüklüğü, her gazının birikimindeki artışın boyutuna, bu gazların ışınsal özelliklerine atmosferde kalma sürelerine ve atmosferdeki diğer gazların birikimlerine bağlıdır (Türkeş, 2003).

Günümüzde ikimdeki doğal oynamaların ötesinde, insan etkisiyle bir değişimin yaşandığı ya da başlatıldığı genel olarak kabul edilmektedir. Nitekim BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde *“karşılaştırılabilir bir zaman diliminde gözlenen doğal*

*İklim, daha çok hava koşullarının uzun yıllar boyunca ortalama seyrini gösteren bir kavramdır. Bununla birlikte, iklime ortalama hava olayları yanında ekstrem değerleri ve tüm istatistikleri de eklemek gerekir (Türkeş, 2003)

iklim değişikliğine ek olarak, dolaşımını bozan insan etkinlikleri sonuçlandırmaktadır. Bütün bunların sonucunda, iklim değişikliği konusunda uzlaşma sağlanamamıştır. IPCC raporlarının da belirttiği gibi, iklim değişikliği devam etmektedir.

2. AB İKLİM POLİTİKASI

2.1. Bölgesel Bir Politika Ol

Çevre sorunlarının, özellikle bir dışsalılığı olarak ortaya çıktığı ülkelerin, küresel düzeydeki bu sorun (646) artık yadsınamamaktadır. Bu yapı ve hukuksal düzenlemelerinde önemli adımın, 1987'den itibaren olduğudır. İlk kez bu tarihte çevre koruma (Brinkhorst, 1995: 112).

Bununla birlikte, Avrupa Birliği politikasından söz etmek zordur. İçerisinde olmadığı, ulusal önlemlerle oluşturulmaktadır. Ancak bu kapsamı emisyonu azaltıcı çabalarla rol üstlenmesine neden olmuştur.

İklim koruma konusunda emellerle yaklaşılabileceği uzmanlardaki politikalarında ulusal program söz konusu alanda teşvik edici örneklerinde sık sık eleştirilerle de karbon dioksit miktarının azaltılma içinde üye devletlerin farklı düşünür

2.2. AB İklim Politikasının

Avrupa Birliği, ekonomik çıkarların ve mayenin ve işgücünün serbest birliği olmuştur. Bir yandan bu amacın doğrultusunda atıldığı dönemde çevre sorunlarının anlaşılmasında “çevre” konusunda ortaya çıkmasının temel felsefesi de bu açıdan yorumlanırsa, o zaman anlaşmanın daha önsözünde “*halkın*” (Turgut, 1998: 54) ifadesinin çevrede halkın yaşam koşulları olmasının iyileştirilmesi için önce Avrupa Birliğinin ortaya çıkması sürecinde, nükleer enerji konusunda yapılan

cağı kabul edilmektedir. ALTENER türü programların başarıya ulaşmasını önleyecek temel unsur, enerji piyasasında yaşanmakta olan liberalleşmedir. Bununla birlikte Komisyon 1998-2002 yıllarını kapsayan ALTENER II programını hazırlamıştır. Bu noktadan hareketle, AB'nin emisyon hedeflerine ancak ulusal hedefler aracılığı ile ulaşabileceğini kabullendiği söylenebilir. Zaten Bakanlar Konseyi'nin 1993 yılında getirmiş olduğu denetim mekanizması da bu eğilimi gösterir niteliktedir.

Denetim mekanizmasına göre, bütün üye devletler alınan iklim politikası önlemlerini ve hedeflenen karbondioksit miktarının başarısını değerlendirmek üzere yılda bir kez Komisyona rapor verecektir. Komisyon her bilgiyi değerlendirecek ve ulusal önlemlerle hedeflenen emisyonu ulaşıp ulaşamayacağını kontrol edecektir. Doğal olarak AB düzeyinde istenen emisyonlara ulaşabilmek için ulusal iklim politikalarının uyumlaştırılması gereği vardır. Bu gerçeğin yanı sıra, Komisyon üye ülkelerin kendi emisyon hedeflerini kendilerinin belirlediği "button-up" düşüncesini de ortaya koymuştur. Bu hedefler AB hedefleri ile birleştirilecektir. Bu düşünceye "yükü paylaşma" denilmektedir (Böckem, 2005).

Bugün için AB'nin istikrarlı bir şekilde emisyon hedefine ulaşabilmesinin kuşkuğu olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, 1997 yılında üye devletlerin AB'nin emisyon miktarını 2010 yılına kadar % 15 azaltmayı hedeflemesi önemli bir gelişme olmuştur. Ancak bu %15'lik oranın Kyoto'da 2012 yılına kadar % 8 oranında azaltılması şeklinde kabul edildiği bilinmektedir. Bu oranın üye devletler arasında nasıl paylaştırılacağı konusu ise, Kyoto'da değil daha sonra Çevre Bakanlar Konseyi'nce Haziran 1998'deki toplantısında kararlaştırılmıştır. Bütün bu çabalara karşın, bu durum AB'nin iklim politikasının genelinin, eşgüdümless ulusal önlemlere dayandığı gerçeğini değiştirmemektedir. Dolayısıyla birkaç ülke istekli bir şekilde iklim politikalarını uygulamaya koyarken, az gelişmiş Birlik ülkelerinde emisyon artmaya devam etmektedir (Böckem, 2005).

2.3. AB'de İklim Politikalarının Oluşturulmasında Karar Alma Süreci

2.3.1. AB'nin Genel Kurumsal Yapısı

Avrupa Birliği, sürekli gelişen kurumsal yapısı dolayısıyla, uluslararası hukukun klasik sınıflaması içinde henüz yer alamamaktadır. Birliğin, devletlerarası bir örgüt olmaktan daha fazla bir şey olduğunu, ortak organları, kendine özgü bir hukuksal kişiliği ve bağımsız yetkileri açıkça göstermektedir. Diğer taraftan, Birliğin bugünkü kurumsal sistemi, "tamamlanmamış federal devlet" kavramıyla da tarif edilemez; çünkü bu "devlet", ulusal hükümetler karşısında egemenliğe ilişkin kapsamlı bir emir verme yetkisine sahiptir. Temel yapılanmasına göre Birlik öncelikle "devletler topluluğu"na uygun düşmektedir. Örneğin bu yapıda özellikle hukuksal kural koymanın, üye devletlerin temsilcisi olarak Konsey'e bırakılması bu düşüncüyü doğrular niteliktedir. Avrupa Parlamentosu milletvekilleri de, bir "Avrupa halkı"nın temsilcileri değil; üye devlet halklarını temsil etmektedir. Komisyon üyelerinin, yargıç ve savcıların atanması her bir üye devletçe yapılmaktadır. Bununla beraber kuşkusuz Birliğin kurumsal yapısı, uluslar-üstü bir örgüt özelliği de göstermektedir. Bu örgütte üye devletler sözleşmede açıkça tanımlanan egemenlik haklarını Birlik organlarına aktarmışlardır; bu organlar yasama ve yönetsel yetkilere sahiptir (Beckmann, 1995: 18).

AB hukukunun öznelere ile ulusal hükümetler bulunmaktadır. Uluslararası hukuk zaman da uluslararası örgütler olur. Üye devletlerin uyruğunda bulunmalarıyla birlikte Avrupa Birliği adını alan Birlik "kontrol" ve "danışma" organları. Birlik organları kendi içinde ikiye ayrılır. Birlik Konseyi ve teknik nitelikli görevler, geleneksel güçler ayrımıdır. İşlevlerin düzenlenişi de alışıldık şekilde, içinde ulusal temsilcileri olan komiteleri' kurulmuş ve özel yönetim bir sistemden, işbirliğine dayalı bir sistemden dolayı olduğu söylenebilir.

Klasik politika bilimi ölçütleri ile Birlik sen Bakanlar Konseyi'nde olmalarıyla kararlar almaktadır. Üçüncü bir birim devletlere yöneliktir ve bağlayıcıdır. Birlik kararlar ve daha sonraki kararları bir birleşmesine kesin bağlı kalmaksızın bir yicı kararlar almakta ve basit bir görüş Yürütme yetkisi kural olarak Konsey fonların yönetimi Komisyon'un üzerindedir. Kararlar, özellikle teknik işlemlerdir (Seele, 1991: 42).

2.3.2. AB'nin Karar Alma Süreci

Avrupa Birliği'nin topluluk hukukudur. Sistem, üye devletlerin iç hukuklarına dayanmaktadır. Bu nedenle, Birlik (Günoğur, 1996: 2). Ancak topluluk ayrılmaktadır. Öncelikle uluslararası hukukta gerçekleşmektedir. Buna karşın AB devletleri görüşmektedir. Yine Birlik birliği ile alınması esas iken, Birlik

Uluslar üstü olarak adlandırılır. Kuşkusuz, üye devletlerin Birlik hukukunu uygulamalarıdır. Ancak bu bütün tıkmak gerekir ki Birlik hukukunun kurallarının uygulanmasını durdurur.

Avrupa Birliği'nin bu kendini tanımlamasında da yansımasını bulmuştur. Birlik kararları daha başlangıçta ulusal demokrasiler bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ancak

tünleşmeyi gerçekleştirme hedefi ile sınırlı kalırken; Maastricht Antlaşması ile birlikte, siyasal bütünleşmeyi de sağlayacak şekilde gelişmiştir (Doğan, 2004: 8).

Hükümetlerin yetkili devlet temsilcilerinden oluşan Konsey, yoğun bir iş yüküne sahiptir. Diğer yandan hükümet temsilcilerinin kendi ülkelerinde de yoğun iş yükünün olması Konseyin başka kurumlardan yararlanmasını ya da yeni bir yapılanmaya gitmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu ağır iş yükünün bir sonucu olarak Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) oluşturulmuştur (Tezcan, 2001: 59).

Uluslararası hukuk kurallarından farklı olarak Konseye çeşitli yetkiler verilmiştir. Örneğin AET Antlaşması'nın 235. maddesine göre, ortak pazarın işleyişinde Birliğin amaçlar doğrultusunda, Antlaşmada yer almayan bir eylemde bulunması gerektiğinde, Konsey, Komisyonun önerisi üzerine Parlamentonun da görüşünü alarak oybirliği ile karar alabilmektedir. Yine Roma Antlaşması'nın 100. maddesi de, Konsey'in Komisyon'un önerisi üzerine ortak pazarın kurulması ya da kurulmasına ilişkin olarak, üye devletlerin hukuki yapılarının Birliğin yapısına daha yakın olabilmesi için oybirliği ile yönerge çıkarabileceğini belirtmektedir (TÇV, 2001: 31).

Birliğin politikalarını tespit eden ve Komisyona ileriye dönük çalışmalar yapması yönünde talimatlar verebilen yasama ve karar organı olan Konsey, ulusal parlamentolara benzer yetkilere sahiptir. Konsey aynı zamanda Birliğin çıkarları ile ulusal çıkarların birleştirildiği bir yer olma özelliği gösterir (Doğan, 2004: 9). Konseyin karar alma yöntemi tek tip değil; aksine "*basit çoğunluk*", "*nitelikli çoğunluk*" ve "*oybirliği*" şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Başlangıçta Konsey, tarım ve ulaştırma gibi alanlarda nitelikli çoğunlukla, diğer konularda ise oybirliği ile karar almakta idi. Ancak oybirliği ile karar almanın sistemi çıkmaza soktuğu ileri sürülerek, nitelikli çoğunlukla karar almanın kapsamı genişletilmiştir (Tezcan, 2001: 184).

Konsey'in dönem başkanlığını altı aylık süre için elinde tutan devlete, gündemin ve önceliklerin belirlenmesinde önemli avantajlar sağladığı belirtilmektedir. Diğer taraftan, Konseyin yönetim mekanizması üzerinde son derece etkili olan dönem başkanlığı, ilgili devletin çeşitli konulardaki yaklaşımının Birlik düzeyinde öne çıkmasında da etkili olmaktadır. Bu durum, kimi konularda kolay kararın çıkmasına ya da tam tersine o dönem içerisinde kararın çıkmamasına yol açabilmektedir (Budak, 2000: 121).

Avrupa Birliği'nde önemli yetkilerle donatılmış bir kurum olan Komisyonun belli başlı yetkileri, antlaşmanın sağlanması, yürütme ve Birlik düzenlemelerinin yapılması şeklinde üç gruba ayrılabilir (Tezcan, 2001: 85). Komisyon, her bir Komiserin başkanlığında çalışan hizmet birimlerine ve Genel Müdürlüklere ayrılmıştır. Örneğin XI. Çevre, Nükleer Güvenlik ve Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, başta radyasyondan korunmak olmak üzere, doğal kaynakların korunmasından uluslar arası çevre sorunlarına kadar geniş bir alanda hizmet vermektedir. Genel Müdürlükler diğer müdürlüklerle sıkı bir işbirliği içindedirler. Belirtilmeye değer önemli bir husus da Komisyonun üye devletlerin bürokratları ve bilim adamları yanında ilgili konularda bir uzmanlar komitesinden yararlanmasıdır (Budak, 2000: 122).

Birliğin uluslar üstü bir statü yönünde gelişmesine en uygun kurumun Komisyon olduğu söylenebilir. Komisyona bu özelliği kazandıran, üyelerinin kendi ülkelerinin menfaatlerini değil, aksine Birliğin menfaatlerini korumakla yükümlü olmalarıdır. Ko-

misyonun temel görevi, Birliğin kararların ve politikaların uygulan-

Avrupa Parlamentosu Birliği karşın, yetki açısından sınırlı bir kadar güçsüz olmasını, üyelerinin bulunmaktadır. Gerçekten Parlamento lamasıyla birlikte yetkilerinin de b dir. Başlangıçta Parlamento karar sahipken; 1987'de yürürlüğe giren nan "*işbirliği*"i ve "*uygun görüş*" tır. Konseyin yetkisinin kısmen de alma" sürecine dahil edilmiştir (Te-

Ortak karar alma yönteminde levi gerçekleşmektedir. Bunun so alanlarda, Parlamentonun kabul e sağlığı, Tüketicinin korunması çev mi, oldukça karmaşık bir şekilde alanının genişlemesi, onun gidere açmıştır (Doğan, 2004: 9).

Maastricht Antlaşması ile ilk antlaşma ile 130r, 130s ve 130t ma AB'nin iklim politikası, Birliği te (EGV) 130r-t maddesine dayanarak madde temelinde karar verilmekte oksit - enerji vergileri hem de SAV liği kuralı geçerli olmaya devam et 100a'ya göre, ortak karar alma d öngörülmüşse de, bunun çok istisn lukla karar alma şeklindeki uygulan ticari ürünlerde enerji verimliliği (Böckem, 2005). Sonuç olarak Av birlikte öne çıkan bir karar alma yö-

3. AB'DE İKLİM POLİTİKASI YAKLAŞIMI

Gerek kamu kuruluşu gerekse kararlar almak zorundadırlar. Kimi uygun birini bulma şeklindedir. An uygun olanın nasıl belirleneceğidir dayalı piyasada varlığını sürdürebil nedenle, işletmelerin karar alma çalışılmıştır.

Bu teorilerin temel amacı, işlemlerle en iyi kararı vermesine yardım-

için, belli bir mantıksal çerçevede söz konusu seçenekleri değerlendirip içlerinden en uygun olanı belirlemek şeklinde açıklanabilir. Piyasada bu tür bir değerlendirme yapmayan firmanın isabetli kararlar veremeyeceği ve uzun süre varlığını sürdüremeyeceği açıktır. Oyun teorisi de rekabete dayalı işletmelerde sıkça kullanılmakta olup, karar teorisinin değişik bir türü olarak kabul edilmektedir (Tekin, 2004: 222).

Avrupa Birliği'nde politik kararlar konusunda Birliğin kurumlarının etkisini araştırmak üzere, mekânsal seçim modeli olarak işbirliği içermeyen bir oyun teorisi düşüncesi geliştirilmiştir. Bu düşünce çerçevesinde farklı karar alma süreçleri geniş bir form içinde çok basamaklı bir oyun olarak gösterilmektedir. Alternatifi olmayan bir durum, tek boyutlu bir eksende sürekli tekrarlanmaktadır. Oyuncular tepede ve simetrik bir şekilde tercih edilme özelliğine sahiptirler. Diğer bir ifadeyle her bir oyuncu, bütün diğer alternatifleri göz önünde bulunduran tam ideal bir noktada bulunmaktadır. Bunun anlamı, eğer alternatif üzerine gerekli çoğunluk uzlaşmaya varamamış ise, bu durum statükoyu değiştirmeyerek bir tür ilgisizlik yaratacaktır.

En az iki oyuncu ile oynan ve kazanma, kaybetme ve çekilme şeklinde sonuçları olan (Tekin, 2004: 246) oyun teorisinin gerçekleşmesi bazı koşullara bağlıdır. Örneğin bütün oyuncuların rasyonel davrandığı ve tam bilgili oldukları kabul edilir. Oyuncular-dan hiç biri, kendi önerisinin kabul edilmemesini istemeyecektir ya da diğer bir ifade ile herkes kendi önerisinin kabul edilmesi yönünde çaba sarf edecektir. Eğer oyunculardan biri bir alternatifi bizzat kendisi öneriyorsa, ya da bu öneriye oy verme yönünde diğer oyuncuları harekete geçirebiliyorsa, bu durumda o oyuncunun stratejik bir davranışı söz konusudur.

Birlik içinde üç oyunculu karar verme süreci sürekli olarak çok basamaklı bir oyun olarak kabul edilmekte ve tümevarım yöntemi çerçevesinde çözümlenmektedir. Böylece her bir statüko durumuna ve oyuncuların tercihlerine göre, hangi alternatifin ilgili karar sürecinin sonunda ortaya çıkacağı ve ayrıca bu alternatifi kimin önerdiği saptanabilecektir. Seçilen politika bir oyuncunun tercih ettiği alternatifte ne kadar çok yakalaşırsa, bu oyuncunun karar verme sürecinde etkisinin de o ölçüde artacağı şeklinde kabul edilecektir. Bunun doğal sonucu olarak da, yasama sürecindeki güç dağılımında birinci belirleyici unsur, kabul edilen alternatifleri sunmuş olan oyuncunun kararı olacaktır.

Oyun teorisinin aktörlerinin bugünkü konumuna gelmesinde Birlik içinde 1990 yılı sonrası imzalanan antlaşmaların büyük rolü olmuştur. Şubat 1992'de imzalanarak 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ve diğer düzenlemeler Birliğe ulusal devletlerin kullanamadığı hukuksal bir çerçeve bırakmıştır (Schmiedhuber, 1995:35). Böylece Birlik kendisine bırakılan alanlarda bütün üyeler için geçerli olan yetkileri kullanabilmektedir. Avrupa Birliği içinde temel olarak "danışma", "işbirliği" ve "ortak karar alma" biçiminde işleyen süreçlerde bu yetkilerin kullanılmasında *Bakanlar Konseyi*, *Komisyon* ve *Avrupa Parlamentosu* öne çıkmaktadır.

3.1. Danışma Oyunu (Konsultationsspiel)

Danışma süreci, AB'deki en eski karar alma süreci olup, tüm çevre politikası kararları için, Avrupa Tek Senedi (ATS) yürürlüğe girene kadar uygulanmıştır. ATS'nin yürürlüğünden Maastricht Antlaşması'na kadar geçen sürede ise, ortak pazarın kurulması ve işbirliği ile ilgili olmayan ve dolayısıyla madde 100a'nın uyum koşuluna girmeyen

çevre politikası kararları için dan Maastricht'ten bu yana AB çevre p durum olarak kalmıştır. Bunun so alanlarda danışma yöntemine baş toprak ve su kaynaklarının planla ilişkili olduğu söylenebilecek bu yönelik pek çok önlemle ilgili oldu

ATS'nin temelinde yatan dü maktır. Bu amacı gerçekleştirmeye rilmiş; çevre gibi bazı konulara ili çoğunluk yeterli görülmüştür (Bozl

Danışma sürecinde oyunun e Komisyon kendi inisiyatifi ile öneri nun isteği üzerine de hazırlayabil kısa süreli ve anlık gelişmelerin de, cu ortaya çıkmaktadır (Tezcan, 20 olabildiğince tarafları bilgilendirm son derece önemlidir. Bir anlamda meden bilgi alışverişi ile olgunlaştı

Komisyon kendisine verilen y rının ve üye devletlerin temsilciler dirmeye özen göstermektedir (TÇV sinde tüm yasa önerilerini, bütçe p önerileri, 1995 tarihli Davranış K yon, Parlamento ile Konsey'i bilgi yaklaşıacaktır (Tezcan, 2001: 150) lukla benimsemiş olduğu kararlar Buna rağmen Komisyon, Parlamen

Parlamentonu ile Ekonomik alındıktan sonra Bakanlar Konseyi liği ile verilmelidir. Oysa danışma eğer söz konusu olan öneri çevre p dır. Genel kullanım çerçevesinde de değiştirmek istediğinde aranmakta yon karar verme sürecinin bütün a lir.

Danışma süreci asıl olarak K türlü bir oyun olarak kabul edileb bulunmakta ve oyunun gerçekleşm danışma sürecinde Parlamento'nur aşamalar aşağıdaki gibi ortaya kona

* Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Komisyon bu talebe göre hareket etmek z

Birinci Aşam: Komisyon, bir öneri sunar ya da yasama yetkisini kullanır.

İkinci Aşama: Konsey, Komisyon'un önerisini değerlendirerek bunu kabul edip etmeyeceğine ya da kendi tasarısı haline dönüştürüp dönüştürmeyeceğine karar verir. Her iki alternatif davranış için oybirliği gereklidir. Eğer gerekli karar sayısında uzlaşamaz ise, oyun biter ve mevcut durum devam eder.

Üçüncü Aşama: Eğer Konsey öneriyi kendi tasarısı haline dönüştürmüşse, Komisyon'un bu konudaki tutumu beklenir. Bu aşamada Komisyonun Konseyin karar alma sürecine giren önerisini her zaman için geri çekebilir. Bu nedenle, stratejik bir dengeleme unsuru olarak, sahip olduğu veto hakkı dikkate alınmak zorundadır. Bu çerçevede içerisinde değerlendirildiğinde Konsey'in, Komisyonun önerisine karşı her hangi bir değişiklik sunamayacağı söylenebilir. Sonuç olarak, Komisyon tarafından sunulan önerinin her zaman karar sürecinden geçebileceği açıktır. Böylece mevcut karar almadaki somut tercihlere göre, ya karar alan bir organ olarak Konsey ya da gündemi belirleyen olarak Komisyon danışma sürecinin en büyük potansiyel güçleridir.

Kısaca, danışma usulü, AB'nin ilk sütunu olan Avrupa Topluluğunun yasama yöntemlerinden biridir. Komisyon, Konseye ve Parlamento'ya bir mevzuat önerisini sunar. Konsey, Parlamento ve duruma göre Ekonomik ve Sosyal Komite ve/veya Bölgeler Komitesine resmen danışarak kararını verir (Tecer, 2007:67).

3.2. İşbirliği Oyunu (Koopertionsspiel)

ATS'nin yapmış olduğu önemli değişikliklerin başında "işbirliği prosedürü"nin kabulü ve böylece AB Parlamentosuna yasama sürecinde önemli işlevler verilmesi yer almaktadır (Bozkurt ve d., 2004:25). Bu çerçevede Avrupa iklim politikasında işbirliği süreci de, seksenli yılların ortalarından itibaren Birlikteki birçok açılımın hukuksal zeminini oluşturan ATS ile 1987 yılında yürürlüğe girmiştir (Fontaine, 1992: 6). Avrupa Parlamentosuna daha etkin bir rol verme çabalarının sonucunda bu yöntem kabul edilmiştir. "İşbirliği" yöntemi ile Parlamento'ya tam anlamı ile bir veto yetkisi tanınmamasına karşın, yine de "danışma" sürecine kıyasla daha etkili bir konum kazandırılmıştır (TÇV, 2001: 69).

İşbirliği yöntemi, 1987 yılından Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesine kadar geçen sürede üye ülkelerin uyum koşulu da dikkate alınarak, bütün çevre politikası kararlarında geçerli olmuştur. Maastricht'ten bu yana ise, Parlamento'da "ortak çalışma" süreci, çevre politikalarına ilişkin karar alma sürecinde benimsenen bir kural olmuştur (Madde: 130s/1). Bu yöntem (işbirliği), eğer konu Komisyon için madde 130s/2'de belirtilen istisnalardan biri değilse ve ortak pazarın kuruluş ve işleyişi dışında ise, o zaman kullanılabilir. Ancak bu yönetimin iklim politikaları açısından düşük motifli bir karar alma biçimi olduğu söylenebilir. Çünkü burada söz konusu edilen önlemlerin çoğu enerji politikası ya da ticari üretim alanlarına ilişkindir.

İşbirliği yöntemine örnek olarak, İklim Çerçeve Sözleşmesi'nin Bakanlar Konseyi'nin kararıyla onaylanması gösterilebilir. Belirtilen işbirliği süreci, Maastricht'teki düzenlemenin aksine, ikili politikalarda mutlak bir istisna görüntüsü vermektedir. Bu nedenle, Amsterdam Sözleşmesi ile "ortak karar alma" süreci gündeme getirilmiştir. Bu yöntem, Maastricht ile birlikte, Kasım 1993'te yürürlüğe girmiştir ve Avrupa çevre politikası alanında yeni bir karar alma süreci olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bu yöntem

de öncelikli amaçların saptandığı g de 130s/3). Şunu da belirtmek gerek konusu edilen çerçeve iklim politikası madde 100a bütün ortak iç pazar k uyumlaştırılmasına yönelik önlemler duruma örnek olarak, aynı koşullar etiketlenmesi gösterilebilir.

İşbirliği süreci, Konsey ve P dileri iki oturumdan oluşur. İlk Parlamentosun görüşünü de dikkat nun önerisine uygun ise, o zaman değişiklik söz konusu olursa, o z süreci ile kıyaslandığı zaman daha AB kurumlarının katıldığı dört aşadaki gibidir (Böckem, 2005):

Birinci Aşama: Komisyon, b

İkinci Aşama: Konsey, Kom etmeyeceğine ya da ya da kendi Eğer gerekli çoğunluğa ulaşılamaz

Üçüncü Aşama: Önceki aşam ya çıkar: Komisyon alternatifi ve Komisyonun önerisini ikinci aşam çıkan bu ortak tutumu kabul edip e karar vermesidir. *Konsey alternati* etmesi durumunda, Komisyon onu

Dördüncü Aşama: Bu aşam Konseyin, Parlamento tarafından önerisini değiştirmeksizin kabul et lamaktadır. Ancak Konsey bu veto işbirliği yöntemi ile bir kıyaslama ğunun kapandığı görülmektedir. Ç değişmez tercihlerin kabulü altında

İşbirliği süreci kolayca anlaş vermemektedir. Bu, iki nedenden rilmesinin hiçbir şekilde önerileme değişim yönünde her hangi bir anla şartlı bir veto hakkının olmasıdır. dem belirleyici olarak büyük bir e seyi bile tercih ettiğinden daha fark

Bununla birlikte bu usulde Konsey, Parlamentosunun ortak taso mento değişiklik önermişse, Kom i itibaren üç ay içinde herhangi bir edilmemiş sayılır (Tecer, 2007:68).

Kısaca belirtmek gerekirse, ATS ile AB hukukuna dâhil edilen *işbirliği prosedürü*, bazı Topluluk tasarruflarında Konsey ile Parlamentonun işbirliği halinde hareket etmesini ifade eder. Burada Parlamentonun yetkisi sınırlı olup; nihai karar verme yetkisi Konseydedir. Parlamentonun katılımı, Komisyonun hazırladığı teklif üzerinde bildirdiği görüşün, Konsey tarafından ortak pozisyon (görüş) alınırken dikkate alınması ve alınan bu ortak pozisyonun Parlamentonun kabulüne sunulmasıdır. Parlamento kabul ederse, Konsey nitelikli çoğunlukla, reddederse oybirliği ile karar almak zorundadır (Bozkurt ve d., 2004:36).

3.3. Ortak Karar Alma Oyunu

Maastricht Antlaşmasıyla getirilen önemli değişikliklerin başında Birlik organlarında karar alma sürecinde yapılan değişiklikler gelmektedir. Komisyon'un, eskisi gibi girişim önceliği ve yetkisi devam etmekle birlikte, işbirliği ve politikaların belirlenmesinin kontrolü üye devletlere bırakılmıştır. Parlamentonun karar alma sürecinde daha etkin katılımıyla sonuçlanan değişiklikler dikkat çekmektedir (Bozkurt ve d., 2004:33).

Avrupa Parlamentosuna gerçek anlamda bir yasa koyucuya benzer bir rol ve yetki tanıma amacına yönelik ve karar alma sürecinde üçüncü bir yöntem olarak yer alan ortak karar alma yöntemi, Maastricht Antlaşması ile birlikte kabul edilmiştir. Böylece Parlamento'ya Konsey ile birlikte karar alma ve veto yetkisi tanınmıştır. Bu yeni yöntemle, artık Konsey, Parlamentonun iradesinin aksi yönünde karar alma olanağını kaybetmiş olmaktadır (TÇV, 2001: 70).

Bu karar alma yönteminde de Parlamento ortak tutumu kabul, değiştirme ya da ret şeklinde karar verebilir. Ret durumunda Konsey, Parlamentonun kendi tutumuna daha çok yaklaşması için, Uzlaşma Komitesini devreye sokar. Böylece Uzlaşma Komitesinin önüne Komisyonun sunmuş olduğu öneri, Konseyin ortak tutumu ve Parlamento tarafından kabul edilen değişiklik önerisi şeklinde gelecektir (Tezcan, 2001: 156).

Ortak karar alma, işbirliği sürecine büyük ölçüde benzer. Buna göre, Parlamento yine ortak tutumu kabul, değiştirme ya da ret şeklinde karar verebilir. Eğer bir ret durumu söz konusu ise, Konsey Parlamento'nun kendi tutumuna daha çok yakınlaşması için Uzlaşma Komisyonu'nu davet eder. Eğer Parlamento ortak tutumu reddetmeyi sürdürürse, öneri başarısız olur. Buna karşılık Parlamento değişiklik önerisi sunarsa, bu Komisyon'a sunulur ve Komisyon bu öneriyi destekleyip desteklemeyeceğine karar verir. İşbirliği sürecinin aksine, Komisyon ikinci görüşmede, ortak tutumu kendi değişikliği olarak önerme olanağına sahip değildir. Komisyon'un desteklediği değişiklik önerisini, Konsey nitelikli çoğunlukla karara bağlar. Komisyon tarafından reddedilen değişiklik içinse oybirliği gereklidir.

Parlamento üyelerinin mutlak çoğunluğu ile ortak kararı reddetmesi durumunda, mevcut durum korunur, herhangi bir değişiklik olmaz. Ancak Parlamentonun değişiklik önermesi durumunda, Konsey nitelikli çoğunlukla bunu kabul eder ve ortak görüşünü buna göre değiştirir. Ancak Komisyon bu değişikliğe katılmaz ise, o zaman Konsey oybirliği ile karar alabilir. Eğer Konsey Parlamentonun değişikliklerini uygun bulmaz ise Uzlaşma Kurulu'na gidilir (TÇV, 2001: 70).

Uzlaşma Kurulu, nitelikli çoğunlukla seçilmiş Konsey üyeleri ile basit çoğunlukla seçilen Parlamento temsilcilerinden oluşmaktadır. Eğer Uzlaşma Kurulu ortak bir tavır belirleyemez ise, bu durumda üçüncü görüşme başlar. Bu halde Konsey nitelikli

çoğunlukla ortak tutumu duruma göre şekilde kabul edebilir. Bununla birlikte, Konsey'in kararını reddetme hakkının diğer bütün aşamalarında geçerlidir. Ortak karar alma yöntemi, nitelikli çoğunlukla kabul edilerek aşamalı bir oyun olarak kabul edilebilir.

Birinci Aşama: Komisyon, bir

İkinci Aşama: Konsey, Parlamento ile. Bu, ya nitelikli çoğunlukla karar verilir ya da oybirliği ile geçirmek zorunda olur. Eğer karar verilemez ise, mevcut durum devam eder.

Üçüncü Aşama: Uzlaşma Kurulu, ya da Konsey'de nitelikli çoğunlukla karar önerir. Eğer Konsey, bu öneriyi reddetmez ise, karar kabul edilir. Eğer Konsey, bu öneriyi reddetmez ise, bir sonraki aşamaya geçilir.

Dördüncü Aşama: Eğer Uzlaşma Kurulu, Parlamento ortak tutumu kabul edilmez ise,

Karar alma yöntemi, yukarıda belirtildiği gibi içerisinde olmasına karşın karmaşık bir süreçtir. Konsey, bu konuda öneri üzerine değişiklik yapabilir. Çünkü diğer olası yollar, oyunun diğer aşamada ortak tutumu ret ya da kabul şeklinde sonuçlanabilir. Bu alternatifler sağlanmaz ise, üçüncü oturumda Konsey'in, karar vermesi olanağı ortadan kalkmaktadır. Eğer bir konu olsa bile, Uzlaşma Kurulu (TÇV, 2005).

Parlamentonun dördüncü aşamada, hiçbir önerinin karara bağlanamaması, şikâyetlere yol açabilecek bir durumdur. Eğer Konsey, Parlamento'ya kendi kararını, diğer yandan Uzlaşma Kurulu, her iki tarafın çoğunlukla mevcut duruma ve ortak tutumuna alternatifler üzerinde uzlaşabilme potansiyeli nedeniyle etkisini biraz daha güçlendirir. Bu durumda Parlamento'nun görüşünü, nitelikli çoğunlukla değiştirebilir. Buna karşılık, Konsey reddettiği bir teklifi hiçbir şekilde kabul etmez.

İkinci aşamada Konsey, işbirliği yöntemiyle karar verir. Ancak Konsey diğer kararlar, hem Komisyon'un geri çekme teklifini reddetmesi sınırlamak zorundadır. Birinci aşamada, Konsey bir alternatifi Komisyon gündeme

alanı da daralmaktadır. Komisyon daha başlangıçta Konsey’de gerekli çoğunluğu sağlamayı, Parlamento tarafından reddedilmemeyi hedeflemektedir. Önceki oyunda olduğu gibi, eğer Komisyon gerekli çoğunluğa ulaşamayacağını daha baştan görüyorsa, bu durumda yasama inisiyatifinden vazgeçer (Böckem, 2005).

Ortak karar alma prosedüründe Parlamento nihai söz sahibi olamasa da, belli durumlarda onay vermeyerek, bir Topluluk tasarrufunun gerçekleşmesine engel olabilmektedir (Bozkurt ve d., 2004:38).

Ortak karar alma süreci ile Parlamento’nun etkisinin sadece derecesinin arttığı söylenebilir. Çünkü Parlamento, değişiklik önerisinde Konsey’in desteğine sürekli olarak muhtaçtır. Ancak Parlamento’ya mutlak veto hakkı tanınarak, Komisyon’un etkisi azaltılmıştır. Ayrıca Komisyon’un önerisi, Uzlaştırma Kurulu’nun da devreye girmesi nedeni ile daha kolay değişebilmektedir.

3.4.Oyun Teorisinin Sonuçları

Yukarıda AB organlarının değişik karar alma yöntemleri oyun teorisiyle ilişkilendirilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede sonuç olarak şunlar söylenebilir: Avrupa Parlamentosu’nun Birliğin yasama sürecine etkisi düşük iken, Konsey ve Komisyon bu süreçte öne çıkmaktadır. Parlamento’nun bu düşük profili, “danışma” sürecinde kendisini açıkça gösterirken; diğer yöntemlerde az da olsa genişlemesi söz konusudur. Parlamento’nun bu güçsüzlüğünün temelinde, değişiklik önerisi sunmada sınırlı olanaklara sahip olmasının bulunduğu söylenebilir. Aslında Parlamento’nun karar alma sürecindeki etkisi veto hakkına dayanmaktadır. Bu yetki de sadece, ortak karar alma yönteminde her hangi bir sınırlama olmaksızın kullanılabilir. Bu yetki de sadece, ortak karar alma yönteminde her hangi bir sınırlama olmaksızın kullanılabilir.

Diğer taraftan Konsey’in de kendi tercihlerini ileri sürmede sınırlı olanaklara sahip olduğu görülmektedir. Konsey tercihlerini, alternatiflerin belirlenmesinde Komisyon’un reddetme olasılığı nedeniyle, belirtilen ilk iki yöntemde oybirliği ile ortaya koymak zorunluluğu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Konsey, ancak ortak karar alma yönteminde, Parlamento aracılığı ile kendi tercihlerine en uygun önerinin görüşülebilmesi olanağını yakalamaktadır.

4. AB KURUMLARININ İKLİM POLİTİKALARINDAKİ ROLÜ

AB’nin iklim politikasının açıklanması girişiminin başında, Birliğin kurumlarının iklim politikalarına ilgileri ve kurumlar arasında iktidar paylaşımı açıklayıcı bir ifade olacaktır. Burada *public choice** analizi yaklaşımı altında AB kurumlarının kendi bireysel yararlarını maksimize etme uğraşı içinde olduğu kabulü bulunmaktadır. Ancak böyle bir kabul şu sorunu da gündeme taşımaktadır: O halde Parlamento, Komisyon ve Konseyi iklim politikası konusuna yaklaştıracak olan unsur ne olacaktır? Çünkü AB’de Parlamento ulusal parlamentolardan farklı olarak hükümeti denetlemek gibi bir işlevi yoktur. Diğer taraftan, Avrupalı seçmenlerin bu kurumları denetlemede yeterli mekanizmalara sahip olduğu söylenemez. O halde burada yurttaş temsilcilerinden oluşan bir

* Hangi politikayı tercih etmek gerektiğini araştırarak bir analizdir. Public Choice, Türkçeye Kamu Tercih Teorisi olarak aktarılmaktadır. Bu yaklaşım, “pluralist yaklaşım”ı ekonomik gerekçe ve çıkar unsurunu ekleyerek bir çeşit yeni bir çoğulcu yaklaşım olarak geliştirmiştir. Geniş bilgi için bkz. A.R.Çoban; “Kamu Tercih Teorisi”, Çağdaş Kamu Yönetimi, Nobel, M. Acar-H. Özgür (ed.), Ankara, 2003, içinde.

meclis olarak Parlamento’nun öne ve geniş katılımlı bir çevre politikası dioksit emisyonunun azaltılması hedefi iklim politikasındaki düzenlemelerle sıyyla Parlamento’nun “işbirliği” ya da kararları desteklemesi kolaylaşır.

Mevcut haliyle tüketiciyi koruy komitelere sahip olması dolayısıyla olduğu söylenebilir. Ancak Parlamento’nun eksik demokratik yetkisi dolayısıyla “demokrasi eksikliği” (demokratik eksiklik) artarsa, Parlamento’nun iklim p

Komisyon açısından ise, burada da bulunması değil de, asıl olan ulusal altında olması sorunu vardır. Bu durum olmaktan çıkarak, ulusal hükümetler tarafından maktadı. Birlik hukukunun üye devletler yon, AB düzeyinde kararlaştırılmış sıkıntıya girebilir.

Bakanlar Konseyi üyelerinin kararlar lardan oluşması nedeniyle, burada da göre, daha çok ortaya çıkmaktadır. Bu daha sıkı bağılırlar (TÇV, 2001: 1) içerisinde oldukları da rahatlıkla sö

Nihai karar verme açısından ise, seyi’nde, ulusal hükümetlere yönelik düzenlemeler söz konusu olabilir. Ancak çıkar ilişkisi içinde bulundukları yetlere katlanması söz konusu olabilir. Bakanlar Konseyi’nin de iklim politikası konusunda çok istekli olmayacağı ve menlerin ilgilerini maksimize etme için lar içinde olmaları da, Komisyona g

Ulusal çıkarların farklılığı ve iklim politikalarına yönelik düşünceler yüksek gelirli ülkelere sahip ülkelerin karşılarında oy kazanmak için, sıkı b de, karbondioksiti azaltma hedefleri Buna karşın fakir ülke temsilcileri önüne koymaktalar ve bu nedenle gibi siyasal yansımalarından kaçınmış üyelerde sanayinin yapısı ve hi lu çıkar gruplarının hükümetler ü olabilmektedir.

SONUÇ

Günümüzde dünyamızın temel aktörlerinden biri haline gelen Avrupa Birliği, küresel boyutlu bir tehdit haline gelen küresel ısınma ve iklim değişikliklerine ilişkin önemli adımlar atmaktadır. Bunda AB'nin küresel bir aktör olması ve çevre sorunlarının küresel niteliğe bürünmesi başrol oynamaktadır. AB bu bağlamda iklim değişikliklerine ilişkin hukuksal düzenlemeler getirmekte; bütün üye devletlerinin buna uygun düzenlemeler yapmasını istemektedir. Ancak Birlik hukukunun bu alanda henüz üye devletleri mutlak surette bağlayıcı normlar geliştirdiği söylenemez. Bu nedenle de küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi çevre sorunlarına ilişkin çok önemli adımlar atılamamaktadır. Burada AB'nin karar alma yöntemlerini ve üye devletlerin farklı çıkarlara sahip olmaları beklenen başarıyı önlemektedir.

Karar alma mekanizmasında danışma alanı ve süreci ne kadar geniş olursa, o kararın o kadar da demokratik olacağı kuşkusuzdur. Ancak bu husus açısından, Avrupa Birliği'nde geliştirilen karar mekanizmaları çevre politikaları açısından ve oyun teorisi temelinde değerlendirildiğinde, bu mekanizmanın çeşitli sakıncalar gösterdiği görülmektedir: *Birincisi*, özellikle önerilerin geniş bir destek bulması için yapılan çalışmalar, Birlik içerisinde çok uzun yıllar sürebilmektedir. Bu kararın geç alınmasına ve sürecin yavaş işlemesine neden olabilmektedir. *İkincisi*, çevre politikalarına ilişkin kararlara geniş bir alanda katılımın sağlanması, ancak bu konuda halkın duyarlılığı ile ilgili olabilir. Diğer bir ifade ile politikacıların halkın tercihlerini göz önünde almak zorunda olduklarını düşünürsek, ne kadar çok ilgi varsa, o kadar yoğun çevre politikası olacaktır. *Üçüncü* bir neden olarak da, toplumların öncelikleri ve tercihleri her zaman çevreden yana olmayabilir. Özellikle Avrupa Birliği içerisinde çevre konusunda ortaya çıkan temel sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Hem İngiltere hem de Birliğin daha az gelişmiş ülkelerinin bugüne kadar ekonomik sorunların çözümüne, çevre sorunlarından daha duyarlı olmaları da bunu açıkça göstermektedir.

Sonuç olarak Avrupa Birliği'nin çevre ve iklim politikalarının oluşması açısından dünya çapında önemli gelişmelerde öncü rol oynamasına karşın, bu alandaki politikalarının Birlik içerisinde uygulanmasında ciddi sorunların bulunduğu bilinmektedir. Her ne kadar Birlik, üye devletlere karşı yetkilerini sürekli geliştirirse de üye devletlerin farklı çıkar ilişkileri nedeniyle çevre konusunda sınırlı düzeyde politika üretebilmektedir. Birlik içerisinde karar alma mekanizması karmaşık bir ilişkiler zincirinde gerçekleşirken, çevrenin oybirliği sürecine dâhil edilmesi ile bu mekanizma daha da zorlaşmaktadır. Bu, ülkelere ek maliyet getiren çevre kararlarında daha net bir şekilde görülmektedir. Bu nedenle, çevre ve küresel iklim konusunda dünyamızda oluşan hassasiyete uygun ve Avrupa çapında genel toplumsal yarara uygun düşecek politikalar geliştirebilmek için, AB'deki karar alma mekanizmalarının demokratikleştirilmesi ve karmaşıklıktan çıkarılarak iyileştirilmesi gerekir.

- Beckmann, Karin (1995), Problem
Europaeischen Binnenn
Bozkurt, E. – M.Özcan- A. Kökt
baskı, Ankara.
- Böckem, Alexandra (2005), Die I
Neuen Polit
Forsch. Schwerpunkte/I
11.06.2005.
- Brinkhorst, S. (1995), “Die E
Umweltschutz”, Europ
Verlag, Bonn, ss.112-12
- Budak, Sevim (2000), Avrupa Bir
bul.
- Çoban, A. R.(2003); “Kamu Tercih
H. Özgür (ed.), Ankara,
- Doğan, Vahit (2004), “Avrupa Bi
Aralık,
- Erlat, Emel (2002), “Sıcaklık Artış
ran, s.44-
- Fontaine, Paskal (1992), Europa
Luxemburg
- Günüğür, Haluk (1996), Avrupa T
Günüğür, Haluk (1999), “Avrupa
leri”, *Ekonomi Başak*, 2
<http://www.nlpb.de /19them-europ>
Die Organe der EU,(15.
- Hucke, Jochen (1998), “Kommuna
Handeln in den Ge
Bundeszentrale für polit
- Jörger, M. (1998), “Europaeisch
Wettbewerbsnachteile?”
bara Lippert (Hrsg.), B
175
- Kretschell, H. ve Renner, G. (1995
Informationen zur politi
- Laeufer, Thomas (1995), Euro
Vertragstexte von Maas
- Petschow, Ulrich (1998), “Ausw
Nachhaltigkeit” *Globali*
LPß, 20 – 22 Nov. 1997

- Robert, J (2000), “Alge Primatı ya da Bilimsel Kıyamet”, Ekoloji Politik, Göksel N. Denurer / T.E. Abay (ed.), Özgün Üniversite Kitaplığı:49, Birinci Basım, Ankara.
- Schmiedhuber, Peter (1995), “Europa der Regionen-statt Beobachtung Mitgestaltung” , Europa der Reginen, H. Hierl (Hrsg.), Economica Verlag, Bonn.
- Seele, Günter (1991), Der Kreis aus europaeischen Sicht – Die Übergemeindliche Kommunalverwaltung im Spiegel der nationalstaatlichen Verwaltungsstrukturen und der europaeischen Gemeinschaftspolitik, Verlag W. Kohlhammer Deutscher Gemeindeverlag, Köln.
- Tecer, M. (2007); Avrupa Birliği ve Türkiye, TODAİE, Ankara.
- Tekin, Mahmut (2004), Sayısal Yöntemler, 5. Baskı, Konya.
- Tezcan, Ercüment (2001), Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku, Beta Basım, İstanbul.
- Türkeş, Murat, Hava ve İklim Kavramları Üzerine, <http://www.meteor.gov.tr/2003/arge/iklimdegis/iklimdegis1.htm>, Erişim Tarihi: 02.09.2003.
- Turgut, Nükhet (1998), Çevre Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara.
- TÇV (2001), Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı, (Edit: Engin Ural), Ankara.